

אמר: אין מי שיכול לקבץ בהספד מי אם מי שיכול לומר כי תורה ותורה פנים ואחד

ספר

מסיפא לרישא

בנין התורות בליקוטי מוהר"ן
מסוף התורה לתחילתה

א - י

מסיפא
לרישא

בינ"ז עמ"י עש"ז

מסיפא

לרישא

בנין התורות בליקוטי מוהר"ן
מסוף התורה לתחילתה

<מהדורה מקדימה>

יו"ל ע"י מכון מסיפא לרישא
אדר תשפ"ז

להערות והארות ולכל ענייני
הספר ניתן לפנות אליי

יעקב בן ציון אייזנברג

A0548417440@gmail.com

הקדמה

בס"ד

אדר תשפ"ו

בשבח והודאה להש"י שנתן לנו תורת אמת וקירב אותי להסתופף ולחסות בצל אדונינו מורינו ורבינו הנגמ"ח זי"ע הממשיך רוח חיים מהתורה לדבקים בו, והנחיל לנו ספרו הקדוש ליקוטי מוהר"ן שרבינו אמר על ספרו שמי שישב ויעסוק בספריו אז בודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו ואמר בזה"ל: סע ועט אים אלע אדערן טרענען. וצוה ללמוד בספרו שתי שיעורים שיעור עיון ושיעור בקיאות. וכבר אמר רבינו ז"ל שהתורה שלו עושה הרבה בעולם כי ע"י התורה שלו נמשכין כל ההשפעות שבעולם ודיבר עם אחד: מה המשא ומתן שלך עם חיטים אתה נושא ונותן, גם זה נמשך ע"י התורה שלי. (חיי מוהר"ן אות שמ"ט שנ"ד)

וכידוע רבינו הק' מתחיל התורה ממדרגה הגבוהה שצריך להגיע אליה ואח"כ מסביר איך הדרך להגיע לדרגה זו ולפעמים קשה להבין הסדר, וכבר אמר רבינו ז"ל אין מי שיכול להבין בספר הזה רק מי שיכול לומר כל תורה פנים ואחור, ע"כ אמרתי לעצמי לכתוב הספר מסיפא לרישא בתוספת הסברים מהספרים המפורסמים. וכנראה שרבינו התיר לנו זאת כמו שמובא בספר שיח שרפי קודש החדש אות שנ"ג ז"ל: היה פעם שבא אחד לפני רבינו לשאלו איזה פשט בספרו הק' ורבו לא השיבו דבר רק אמר לו איר מעגט קנייטשן מין ספר ווי אזוי איר ווילט, נאר ניט טשעפען קיין סעיף קטן פונעם שו"ע. (ובלה"ק) יכולים אתם לקמט את ספרי כפי שתמצו ובלבד שלא לפגוע בשום סעיף קטן שבשולחן ערוך. וגם נמצא כן בתורה י' בד"ה והנה כלל הדברים וכן בתורה י"א ד"ה נמצא. ואקוה בעזה"י שיהיה ספרי זה לאיזה תועלת.

ואליכם אישים אקרא אם יש לכם איזה הארה או הערה נא להודיעני ואוכל לתקן בעזה"י והשי"ת יאיר עינינו בתורתו הק' ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה ואת כל העצות הנפלאות שיש בספר הק' הזה ואזי נהיה אנשים כשרים באמת ונעשה נחת רוח ליוצרינו ונזכה שאנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעים את שמו הגדול ולומדי תורתו הק' לשמה

זעירא דמן חבריא

יעקב בן ציון אייזנבך

איתא בספר שיחות הר"ן אות קצ"ט וז"ל:

אמר אין מי שיכול
להבין בהספר היינו
בספר ליקוטי מוהר"ן
כי אם מי שיכול
לומר כל תורה ותורה
פנים ואחור

תורה ד

כשאדם רחוק מהשי"ת הוא מהלך בחושך ואפילה, ורבינו ז"ל הביא ע"ז משל מחז"ל לאחד שהיה מהלך בדרך באישון לילה ואפילה ומתירא מהקוצים ומהפחתים ומחיה רעה ומליסטים ואינו יודע באיזה דרך הוא מהלך, ע"י התקרבות לעדיק ינצל מכולם.

ובענין התקרבות לעדיק ות"ח האמת יש שלש בחי', בחינה ראשונה כשרואה את העדיק כמ"ש "והיו עיניך רואות את מוריד" עי"ז נתבטל המדות רעות שנמשכין משני יסודות דומם צומח דהיינו עצבות ותולדותיה ותאוות רעות. כי העדיק הדור נקרא אם ע"ש שמניק את ישראל מאור תורתו, והתורה נקראת חלב כדכתיב "דבש וחלב תחת לשונך" וכשהתינוק הוא בעצבות ועצלות כשרואה את אמו נתעורר בזריזות לקראת אמו דהיינו לשרשו, וכן כשעוסק בדברי שטות שלו אע"פ שיש לו תאוה גדולה לזה, אעפ"כ כשרואה את אמו משליך כל תאוותיו אחר כתפיו ומושך עצמו אל אמו, נמצא שנתבטל המדות רעות של דומם צומח ע"י הסתכלות פני העדיק. וזהו ומתירא מן הקוצים שהוא בחי' צומח ומן הפחתים שהוא בחי' דומם וכשמזדמן לו אבוקה של אור שזה הת"ח שהוא אביק באור התורה על ידו ניצול ממדות רעות של שני יסודות דומם וצומח ואז ניצול מן הקוצים ומן הפחתים.

הבחינה השנייה העדקה שנותן לעדיק עי"ז ניצול ממדות רעות של שני יסודות חי מדבר שהם דברים בטלים וגאווה ותלדותיהן, כי ע"י דברים בטלים ולה"ר בא עניות, גם בגאווה נאמר סימן לגסות הרוח עניות, וע"י עדקה נתעשר ושוב אין מראין לו סימני עניות, וזה שאמרו רז"ל כיון שעלה עמוד השחר שזה בחי' עדקה כמו שנאמר "כי תראה ערום וכסיתו וכו' אז יבקע כשחר אורך" ניצול ממדות רעות של חי מדבר וניצול מחיה רעה ומליסטים.

הבחינה השלישית כשמתודה לפני ת"ח שעי"ז הת"ח מדריך אותו בדרך ישר לפי שורש נשמתו וזה דוקא ע"י וידוי כי בלא זה אפי' שהיה אצל החכם ונתן לו ממון עדיין אינו יודע באיזה דרך הוא מהלך כי יש דרך ישרה לפני איש ואחריתה דרכי מות, אבל כשמגיע לת"ח ומתודה לפניו אזי מפריש לו דרך נכונה לפי שורש נשמתו. וזה כיון שהגיע לפרשת דרכים ואמר חז"ל זה תלמיד חכם ויום המיתה שזה בחי' ודוי דברים לפני ת"ח, יום המיתה רמז

על וידוי כי כל הממומתין מתודין ולכן נקרא פרשת דרכים כי הת"ח מפריש לו דרך לפי שורש נשמתו ואזי ניצול מכולם.

ושלש בחי' אלו מרומזים¹⁵ מעילא לתתא, בחי' ראשונה עליית המלכות ע"י הוידוי דברים שזה בחי' שישים המה מלכות. בחי' שניה שישים גיבורים שמשם באה הפרנסה כמו שאמרו חז"ל גבורות גשמים, שזה בא ע"י ביטול מדות רעות של חי מדבר שהם גאווה ודברים בטלים. בחי' שלישית כה תברכו אמור להם שישים תיבות שבברכת כהנים שהם ביד הצדיק כמ"ש ברכות לראש צדיק, וזה ע"י קרבתו לצדיק.

וע"י וידוי דברים מעלה מלכות דקדושא מבין העכו"ם, כי עכשיו המלכות והממשלה להעכו"ם ובשביל זה נקראים עבודת אלילים שלהם בשם אלוהים כי יונקים מבחי' מלכות הנקרא אלוהים כמו שכתוב "אלוהים מלכי מקדם" וכשמעלין בחי' מלכות מבין העכו"ם אזי נתקיים "כי מלך כל הארץ אלוהים".

כי ע"י כל פגם ועון נמשכת בחי' מלכות לתוך הטומאה וחמימות היצר, וזה גורם שעונותיו חקוקה על עצמותיו, למשל אם עבר על דיבור של הלאו "לא יהיה לך אלוהים אחרים", אזי מחריב הצירוף הטוב של הדיבור, ובונה צירוף רע ונחנק הצירוף הזה על עצמותיו ונוקם בו כמו שכתוב "עונותיכם היטו אלה" וכתוב "תמותת רשע רע" ולכן שמו עבירה כי זה עובר בתוך עצמותיו מעבר לעבר, וע"י הוידוי דברים יוצא מעצמותיו האותיות החקוקים עליהם ונעשה מהם הדיבור של הוידוי כי הדיבור יוצא מעצמותיו כמו שכתוב "כל עצמותיו תאמרנה", ומחריב הבנין והצירוף הרע ובונה מהם מלכות דקדושה.

וביאר בביאור הליקוטים שדוקא נקט הלאו של לא יהיה לך כי כל דיבור ודיבור מאזהרות התורה עומד ונמצא בדבר המלכות שבשם אלוקים, עד שכל מי שעובר על הדיבור הוא מוריד בזה לתוך הטומאה את המלכות ושם אלוקים כביכול, לכן תבין מרחוק שגם בכל דיבור ודיבור שעוברים עליו עוברים ממילא על הלאו של לא יהיה לך כי הוא כולל כל הלאוין.

¹⁵ והזכיר מעילא לתתא כי שתי ראשונות וידוי וצדקה צריך לעסוק תמיד אפי' שאינו אצל הצדיק רק שיהיה בהתקשרות לצדיק. פל"ח

ולכן כשמתודה לפני ת"ח שהוא בחי' אש ע"ש התורה שנקראת אש שמשם המלכות כמ"ש "הלא כה דברי כאש", וכתוב "בי מלכים ימלוכו" ועיקר התורה הם הת"ח כמו שאמרו חז"ל כמה טפשי דקימא מקמי ספר תורה ולא קימא מקמי ת"ח. מעלה ומחזיר מלכות דקדושה לשורשה.

ויש שלשה לשונות של החזרת המלכות לשורשה באות ג' כתב רבינו ז"ל להעלות ולהשיב את המלכות לשם הוי"ה. ובאות ו' כתב שורש המלכות הוא אש. ובאות ט' כתב זרקא דאיזדריקת לאתר דאיתנטילת מתמן שתחזיר המלכות לאין סוף.

וביאר בביאור הליקוטים¹⁶ שבהמתקה ראשונה לשכך חמת המלך ומדת דינו כאשר יבא וירד באש הטומאה עד שזה לעומת זה נהפך שם מדת הדין ושם אלוקים ליתן יניקה להחיפך ח"ו ועל זה מוכרח בתחילה להעלותו ולהעבירו באש הדין והגבורה דקדושה. ולכן כאן מוזכר שורש המלכות היא אש

ואח"כ בהמתקה שניה צריך להשיב המלוכה להקב"ה ע"י וידוי דברים לפני הת"ח ועי"ז מתקן ומעלה בחי' מלכות לשורשה וזה פירוש "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" דברים זה בחי' ודוי דברים בחי' מלכות כמו "דבר אחד לדור" דבר לשון מנהיג ומושל "ושובו אל ה'" שיתקנו ויעלו את הדברים את בחי' מלכות בחי' אלוקים אל ה' בחי' "בה" אהלל דבר באלוקים אהלל דבר" שבזה מעלה שם אלקים לשם הוי"ה ב"ה מדת הרחמים והחסד.

ובהמתקה שלישית יתיחדו ויעלו שניהם באמצעות הדעת שנתהוה על ידי זה לשם ה' ומדת הרחמים רבים שבאין סוף עצמו ושורש המלכות היא אין סוף.

והת"ח עושה עצמו כשיריים בחי' אין כמ"ש "והחכמה מאין תמצא" ע"ז נאמר "ועובר על פשע לשארית" למי שעושה עצמו כשירים ולכן נאמר "ואיש חכם יכפרנה", ואזי יוצא כל העירופים רעים שבעצמותיו, כי הדיבור של הוידוי יוצא מעצמותיו כמ"ש "כל עצמותי תאמרנה" ועי"ז נחרב הבנין והעירוף הרע, ומעלה בחי' מלכות דקדושה מבין העכו"ם, ובונה מלכות דקדושה ויודע שכל מארעותיו הם לטובתו. כי קודם הוידוי יכול להיות דינא דמסאבא בחי' "עונותיכם היטו אלה" "ותמות רשע רעה", ואז ע"י היסורים והזיכוד

¹⁶ בה"ל אות י"ד ד"ה וכל זה

שעוברים יהיה גם מהם כסא לקדושה, שזה בחי' קא מנסרי מגרמי' מטללתא, אבל ע"י הוידוי שמעלה המלכות לשרשה, ¹⁷וגם הוא מקבל רשימו מאור אין סוף ע"י הענוה שזוכה מהבושה שבוידוי שהתודה לפני הת"ח יודע שהכל לטובה "ואת אשר יאהב ה' יוכיח" עד שזוכה לעתיד לבוא שאז תעלה מלכות דקדושה לשורשה בשלימות ואז "יהיה ה' אחד וגם שמו אחד" כולו הטוב והמטיב כפשוטו.

ולכן בשעה שהלכו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין, עד שאמר משה "שמע ה' קול יהודה ואל עמו תבואנו" שביקש משה שיזכור השי"ת את הוידוי שהתודה יהודה, ודוקא עצמותיו היו מגולגלין כי העון חקוק על העצמות וע"י הוידוי נתקן ועלו כל העצמות לדוכתיה, ועי"ז באמת זכה יהודה למלכות כמו שתרגם אונקלוס על הפסוק "אתה יודך אחיך" אתה הודית, ודוקא וידוי לפני משה שהיה עניו בשלמות, כמו שאמרו חז"ל שאברהם אמר "ואנכי עפר ואפר", דוד אמר "ואנכי תולעת ולא איש", גדולה מכולם ענוה של משה שאמר "ונחנו מה".

וזה פירוש "חמת מלך מלאכי מות" כי חמתו של הקב"ה בשביל המלכות שהשפיל ע"י עונותיו "ואיש חכם יכפרנה" היינו בחי' תלמיד חכם בחי' משה הוא יכפר לו כמו שכתוב "ועובר על פשע לשארית" ודרשו חז"ל למי שמשים עצמו כשירים. כמו שכתוב "והאיש משה עניו מאד" ועי"ז נקרא איש חכם כמו שכתוב "והחכמה מאין תמצא" ובזה יש כח לתלמיד חכם לכפר כמו שנאמר "ואיש חכם יכפרנה".

ובשביל זה כשהתפלל משה על חטא העגל אמר "אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא" כי זה מן הנמנע שלא יבוא לאדם איזה גדלות כששומע שמספרין שבחו, כל שכן כשמלך גדול משבח ומפאר את האדם אזי בודאי מן הנמנע שלא יבוא לו איזה גדלות. אבל צריך לזה ביטול כל הרגשותיו וחמירותיו אזי יכול האדם לשמוע שבחו ולא יבוא לו שום גדלות, כמו משה רבינו שראה כתוב בתורה "וידבר ה' אל משה" "ויאמר ה' אל משה" וישראל קוראין בכל יום בתורה שבחו של משה והוא בעצמו מספר להם שבחיו ולא היה למשה שום התפארות וגדלות מזה כמו שכתוב "והאיש משה עניו מאד" ובודאי ע"י ענותנותו היה כח למשה לכפר על עון העגל כמו שכתוב "ואיש חכם יכפרנה" וזה שטען משה ואם אין היינו

אם לא תישא חטאתם בזה אתה מראה שאין לי כ"כ עניויות שאוכל לכפר להם עון העגל בכן בקשתי מחני נא כדי שלא אכשל בגדלות שאני רואה ושומע בכל עת סיפור שמי ושבחי בתורה כי מי יוכל לעמוד בזה שישמע סיפור שבחו ולא יתגאה אם לא עניו גדול, ואם אני עניו צריך לך לישא חטאתם כמו שכתוב "ועובר על פשע לשארית". ומה שבאמת לא כיפר להם לגמרי והשיב לו השי"ת "וביום פקדי ופקדתי" כתב ביאור הליקוטים¹⁸ אבל מחמת שבכל זאת ענו חסר כתיב לא היה עדיין ביכלתו לכפר ולבטל לגמרי חמת מלך, ולא נתבטל בתכלית הביטול אשר לא ידע וכו' עד אחר הסתלקותו.

וזה "ויהי בישורון מלך" היינו שמלכות עלה לשורשה כמו שכתוב "וענוים ירשו ארץ" פסוק זה מדבר ממש שהיה מלך בישראל וארץ הוא דינא דמלכותא, כמו שכתוב "וארץ מתקוממה לו" ופירש"י לשון אויב הקם כנגדו. אבל משה שהיה עניו באמת זכה לירש ארץ שהוא המלכות, ועי"ז המלכות עלתה לשורשה לאין סוף כי היה בחי' אין. ועי"ז ואיש חכם יכפרנה ונעשה הכל הטוב והמטיב.

ובכל פעם שבא אצל חכם ומספר לו את כל ליבו והת"ח הוא בחי' משה שהוא בחי' אין ועי"ז אתה נכלל באור אין סוף. (בה"ל) כי המלכות היא כלליות הנפשות, וכשהאדם מחזיר ומעלה אותה לאין סוף, מחזיר ומעלה כמו כן את נפשו בעצמו לכוללה באור אין סוף, וזה בחי' זרקא דאיזדריקת לאתר דאתנטילת מתמן שמחזיר את המלכות לאין סוף שהוא רצון של כל הרצונות.

כי המלכות היא בחי' אותיות ודיבורים שכל אות מלוּבש בה רצון השי"ת שרצונו היה שזאת האות תהיה לה תמונה כזו ואות אחרת תמונה אחרת, וכל היישות והאותיות הם מחמת המלכות שרצה הקב"ה שיתגלה מלכותו בעולם ועי"ז ברא את העולם יש מאין, וכולם מקבלים חיותם מאור אין סוף, כמו שאמרו רז"ל בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה היינו מלכותו היינו רצונות שם אתה מוצא ענותנותו היינו רצון אין סוף. וזה בחי' התפשטות הגשמיות ולכן נסתלק משה בשבת במנחה שאז התגלות רעוא דרעוין רצון אין סוף, שכל הרצונות מקבלין הימנו, וזה מחמת שביטל משה כל ישותו כמו שכתוב "ונחנו מה" וזה פירוש "ויקבור אותו בגיא" זה בחי' אין כמ"ש "כל גיא ינשא" "בארץ מואב" זה

בחי' מלכות שדוד בא ממואב, שנסתלק משה בתוך אין סוף בתוך רצון שברצונות בתוך רעוא דרעוין שהוא בחי' רצון אין סוף המלוכש ברצונות בתמונות באותיות בבחי' מלכות. וזה "מול בית פעור" כי אמרו רז"ל למה נקרא שמו פעור ע"ש שפוער פיו, כי כשפוגמים במלכות אזי יש לו כח לפעור בפיו בעירופים רעים. אבל משה שתיקן מדת המלכות עי"ז לא היה יכול לפעור פיו וזה "ולא ידע איש את קבורתו" אפי' משה לא ידע כי נתבטל לגבי אין סוף וזה היה במותו אבל גם בחייו היה לו התפשטות הגשמיות והיה מדבק עצמו באור אין סוף, אבל ההתפשטות היה בבחי' "והחיות רעוא ושוב"¹⁹ בבחי' ת"ח ויום המיתה היינו שהתלמיד חכם מצרף לעצמו יום המיתה, להמית את גופו ולהתפשט מגשמיותו ויישותו גם בחיו. כי הקב"ה רוצה בעבודתו. כמו שכתוב "ואבית תהילה מגושי עפר מקרוצי חומר".

וזה שאנו רואים לפעמים האדם מתלהב בתוך התפילה ואומר כמה תיבות בהתלהבות גדול זה בחמלת השם עליו שנפתח לו אור אין סוף והאיר לו, ואז הוא בבחי' ולא ידע איש שאפי' הוא עצמו אינו יודע מעצמו. אבל זה צריך להיות רק ברעוא ושוב כדי שיתקיים יישותו, וכשהוא בבחי' ושוב צריך להראות גם לדעתו ואז הוא יודע האחדות אין סוף וטובו ואין חילוק בין ה' לאלקים בין מדת הדין למדת הרחמים, כי באין סוף אין שייך ח"ו שינוי רצון וכששב נשאר רשימו מאחדות הזאת וידע שכולו טוב כולו אחד וזאת הבחי' היא מעין עוה"ב בחי' "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר" שיהיה כולו הטוב והמטיב.

וכשידע כל זאת נקרא ידיעה שלימה כי עיקר הדעת הוא אחדות של חסדים וגבורות זה נקרא דעת, היינו שלא יחלוק בין חסד לדין ויברך על כלם הטוב והמטיב. וזה נקרא "ה' אחד ושמו אחד" כמאמר רז"ל שלעתיד יהיה אחדות גמור שיהיה כלו הטוב והמטיב, וזה ה' אחד, ושמו שזה בחי' מלכות כמו שכתוב "ויעש דוד שם" אחד גימ' אהבה, היינו הן ה' שהוא רחמים והן שמו שהוא בחי' אלוהים שהוא דין, כלה לטובתך מחמת אהבה שהקב"ה אוהב אותך, כמו שכתוב "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם עונותיכם". ועי"ז בעצמו נמתקין הדינים ונתבטלין כל היסורין וזוכה לכל טוב באמת ברוחניות ובגשמיות בבחי' שלעתיד שיתבטל כל הרע לגמרי באמת ויהיה רק כולו הטוב והמטיב.

וזה שאמר משה לדורו "אתה הראת לדעת כי ה' הוא אלוהים" כי משה הוא בחי' אין, ודורו הדבוקים אליו ראוי להם לדעת היינו להאיר לדעת בחי' אין סוף בחי' רעוא דרעון בחי' ה' הוא האלוהים. כי שמעו במתן תורה "אנכי ה' אלוהיך" שאין חילוק בין ה' לאלוהים, וכל זה ע"י משה שהוא בחי' אין ונכלל באור אין סוף ע"כ ראוי להם להאיר לדעתם כי ה' הוא אלוהים שהכל אחד.

וזה שאמר רבב"ח זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא לשון חשיבות לשון מלכות שפעם אחת חקר בשכלו אודות המלכות איך מעלין אותה, וחזינן האי כורא וראה ישראל שמכונין בשם דגים שנאמר "וידגו לרוב בקרב הארץ", דיתבא ליה אוכלא טינא באוסיא שנתערב שרץ טמא בתפילתו ולא יכול להתפלל עבודה תמה, מה עשה איש הישראלי הזה, עשה שלש בחי' א', ווידוי דברים בחי' מיתה כי כל הממותין מתודין, וזהו ומתה. ב'. נתן צדקה בחי' מים כש"כ "שלח לחמך על פני המים", וזהו ואידחוהו מיא. ג'. התקשרות לצדיק שהוא בחי' גדר ע"ש שהוא גודר פרעותיהן של ישראל, וזהו ושדיוהו לגודא. ועי"ז החריב שישים מחוזא שזה חורבן ממשלת העכו"ם שהעלה המלכות דקדושה מבין העכו"ם שזה בחי' שישים המה מלכות. וע"י הצדקה המשיך פרנסה, וזהו ואכלו מינה שישים מחוזא שזה שישים גיבורים שמשם נמשך הפרנסה. כי נתבטלו ע"י הצדקה שני מדות רעות של חי מדבר שגורמין עניות. וע"י קרבתו לצדיק שהוא בחי' ברית מלח עולם תיקן מדות שנמשכים מדומם צומח, כי המלח פולט דמים העכורים וממשיך ברכות לראש צדיק משישים אותיות שבברכת כהנים. וזהו ומלחו מינה שיתין מחוזא, וע"י שהצדיק מקטין עצמו ועושה משלש מאות שלש בחי' "מה" כמ"ש "אל יתהלל חכם בחכמתו, אל יתהלל גבור בגבורתו, ואל יתהלל עשיר בעשרו", ועי"ז נעשה התפשטות הגשמיות ומדבק עצמו באור אין סוף בבחי' רעוא ושוב וכשחוזר לדעתו ממשיך אור הזה לדעתו שה' הוא אלוהים ויברך על הכל הטוב והמטיב. וזה ומלאו מחד גלגלא דעינא תלת מאה גרבי משחה זה בחי' הדעת כי שמן משחת קודש זה בחי' השכל שהצדיק מקטין עצמו בבחי' מה בשלש בחי' נמצא שבכל בחי' מאלו שלש בחי' נעשה בחי' מה ועי"ז יש לו התפשטות הגשמיות ומדבק עצמו באור אין סוף שאין שם שינוי רעון אלא ה' הוא אלקים היינו כולו הטוב והמטיב וזה בחי' חד גלגלא דעינא כמובא באידרא ולזימנא דאתי ישתכח בה חד עינא דרחמי זה בחי' כולו הטוב והמטיב. וכי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא וכשחוזר מאור אין סוף ראה שאפי' אלו שהם

אחורי הקדושה שיצאו מכלל ישראל שבטי יה ע"י מעשיהם הרעים החקוקים על עצמותם מעבר לעבר, אבל ע"י שאיש הישראלי נתעורר בתשובה חזינן דהוה קא מנסרי מגרמה מטללתא גם רשעים אלו נעשו כסא לקדושה ויהבי למבנינהו הקד מחוזי שעוזרים גם הם לעובדי השם לבנות בנין הקדושה.

וזהו "אנכי ה' אלוקיך" פי' הן ה' שהוא שם של רחמים והן אלקים שהוא שם של דין תבין שכל זאת אנכי, היינו שתקיים "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר" היינו כולו הטוב והמטיב, ואז יתקיים "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" דאיתא במדרש כל הגלות נקראים ע"ש מצרים מפני שהם מצרים לישראל, היינו שע"י הצדיק נתבטל מלכות וממשלת העכו"ם, ואז יוצאים מבית עבדים שמתבטלים כל המדות רעות שמכונים בשם עבדים כי הם תחת גלגל הירח שמכונה בשם עבד, כמובא בזוהר "הנה ישכיל עבדי" דא סיהרא, כי הרע שבארבע יסודות נמשכים ממיעוט הירח ועי"ז בעצמו נמשך פגם המלכות בחי' מיעוט הירח ביותר ואז ניתן מלכות לסט"א בבחי' "תחת עבד כי ימלוך". אבל כשזוכין לתקן הארבע יסודות ע"י הצדיק, עולה המלכות מבין הסט"א בבחי' "והיה אור הלבנה כאור החמה" ונתבטלים המדות רעות ועי"ז האדם בא לבחי' עולם הבא לבחי' בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר שכל מארעותיו הם לטובתו.

וכתב בפרפראות לחכמה שכל תיקוני התורה יכולים לעשות גם עכשיו לאחר הסתלקותו. התיקונים של הסתכלות פני הצדיק מבואר בתורה קצ"ב שבכל ספר וספר נמצא דמות דיוקנו ואור פניו של הצדיק ומבואר שם שהתלמיד מקבל אור פניו של הצדיק. והתיקונים שנעשין ע"י צדקה לצדיק נעשה עכשיו ע"י הצדקה שנותנים לבניו ולמקורבים אליו, ולכל ענינו כגון להדפיס ספריו וכדו'. והתיקונים שנעשים ע"י וידוי דברים לפני הצדיק נעשה עכשיו ע"י שבאים על ציונו הק' ומרבין שם בתפילות וידוים.